

Magyartanárok a NAT bevezetéséről

A Magyartanárok Egyesülete első konferenciájának állásfoglalása

1. A NAT bevezetését bizonyos alapvető dokumentumok hiánya miatt nem tartjuk kellően előkészítettnek, ugyanakkor úgy véljük, hogy a bevezetés általános elhalasztásának is kárát látná az oktatási rendszer. Ezért azt javasoljuk, hogy:

a) 1998-ban csak az általános iskola első osztályában kezdődjék meg az alaptanterv jegyében az oktatás. Ezt a bevezetési pontot nem befolyásolja közvetlenül az alapvizsga és az érettségi követelményrendszerének hiánya, illetve az e dokumentumok megalkotása és szakmai-társadalmi elfogadtatása körüli időzavar és lépéskényszer.

b) A NAT bevezetését a hetedik évfolyamon 1998-ban – az említett felkészületlenség és időzavar miatt – nem javasoljuk, illetve a bevezetést elfogadhatatlannak tartjuk. Ehelyett a jelenlegi iskolaszervezetnek jobban megfelelő ötödik évfolyamon történő bevezetést javasoljuk, de ezt sem 1998-ban, hanem egy-két évvel később (azaz 1999-ben vagy 2000-ben), illetve egy kiérlelt alapvizsga- és érettségi követelményrendszer elkészülte után. Ez a részleges késleltetés lehetővé tenné, hogy például a nyolcosztályos gimnáziumok is immár a végső kimenetet szabályzó vizsgarendszer ismeretében megfontoltan alkothassák meg, illetve választhassák ki a pedagógiai programjuk részét képező helyi tanterveket.

2. Elfogadhatatlannak tartjuk azt az alacsony tantárgyi óraszámot, amelyet magyar nyelv és irodalomból a 7–10. évfolyamon a Nemzeti Alaptanterv javasol. A hetedik–nyolcadik évfolyamon előírt óraszámok és a tanterv által megfogalmazott új ismeret- és képességterületek között (pl. beszédtechnika, kommunikációs nevelés) feloldhatatlan ellentmondás feszül. A korábbiaknál kevesebb órában több követelmény teljesítésére kellene diákjainkat felkészíteni.

3. Még az alaptanterv bevezetése előtt elengedhetetlennek tartjuk a NAT Magyar

nyelv és irodalom fejezetének részleges korrekcióját. A jelenlegi műlistát olyan műlistával kell felcserélni, amely bizonyos pontokon nagyobb szabadságot biztosít a programkészítőknek és tanároknak, az egyértelműen kötelező művek listáját némileg szűkíti, ugyanakkor ismét bevezeti a kötelezően választható művek körét. Ily módon elérhető, hogy a jelenleg esetlegesen tűnő kötelezően előírt alkotások (pl. *A tamburás öregúr*, *a Messze, messze...*, *A Dunánál* vagy *a Karóval jöttél...*) helyett, illetve mellett több – egyaránt a nemzeti irodalmi kánon részét képező – mű szerepeljen. Így a kánon további szűkítése nélkül kaphatnának nagyobb mozgásszabadságot a magyartanárok.

Bizonyos műveknek a Nemzeti Alaptanterv által megjelölt időszakazon belül előírt tanítása figyelmen kívül hagyja az életkori sajátosságokat (például *Júlia szép leány* a hatodik évfolyam végéig, *Az eltévedt lovas* és *A Dunánál* a tizedik évfolyam végéig). Ezért is szükséges több kötelezően választható mű feltüntetése. Másrészt célszerű lenne a hatodik évfolyam után nem kötni szakaszhatárokhoz a kötelező műveket, mivel a jelenlegi megkötés feleslegesen korlátozza az egyes tanítási programok fejlesztési logikájának kibontakozását.

A Nemzeti Alaptanterv korrigált változata – a jelenlegitől eltérően – adja meg három kategóriában a minden tanítási programban szerepeltetendő műveket:

1. A kötelező művek: pl. János vitéz, Toldi, Himnusz, Szózat, Bánk bán stb.

2. Kötelezően választható meghatározott számú mű egy szerzőtől, illetve a szerző egy-egy korszakából, műcsoportjából: pl. József Attilától a NAT-ban szereplő *Karóval jöttél...* mellett alternatívaként szerepeljen a *Talán eltűnök hirtelen...*, a *Tudod, hogy nincs bocsánat...*, a *Bukj föl az árból...* és az *Íme hát megleltem hazámat*.

3. Egy adott szerző, illetve művelődéstörténeti korszak kötelezően előírt számú, de közelebről meg nem határozott műve.

4. Jelenleg – főképp az érettségire adó középiskolában – tisztázatlannak látjuk az alapvizsga funkcióját.

5. A helyi tantervek elkészítésének háttérdejét – az első pontban megfogalmazottaknak megfelelően – módosítani kell. A Nemzeti Alaptantervre épülő helyi tantervek, tantervminták készítésében a minisztérium által felkért központi tantervműhelyek megbízását és működtetését is elengedhetetlennek tartjuk. Nem elfogadható, hogy országos intézmények – mint például az Országos Közoktatási Intézet – csupán megrendelőként vegyenek részt a tantervkészítés folyamatában.

A helyi tanterv elkészítése nem lehet a pedagógusok munkaköri kötelessége. A helyi tanterv készítésére vállalkozó pedagógusoktól csak megfelelő anyagi ellenszolgáltatás, felkészítés és a munkára biztosított idő (pl. alkotói szabadság) mellett várható el valóban használható tantervek létrehozása. Az anyai és szellemi feltételeket és eszközöket értelemszerűen az MKM-nek és a helyi önkormányzatoknak kell biztosítani.

6. Az érettségi követelményrendszer országos szakmai vitája előtt kérjük, hogy a Művelődési és Közoktatási Minisztérium tegye világossá és egyértelművé a két vizsgaszint közötti viszony általános koncepcióját, s egyáltalában a kétszintű vizsga általános keretfeltételeit. Kérjük továbbá, hogy tegyék egyértelművé a NAT és az érettségi követelményrendszer közötti viszonyt, illetve a 11–12. évfolyam funkciójáról és szabályozásáról kialakított elveket. Ezek nélkül az előzetes keretmeghatározások nélkül ugyanis nem lehet átgondolt és felelős társadalmi-szakmai vitát folytatni a magyar nyelv és irodalom érettségi vizsgakövetelményeiről sem.

Budapest, 1997. március 8.

Konferencia az alapműveltségi vizsgáról

Ajánlás

A Budapesti Általános Iskolai Igazgatók Kollégiuma Budapesti Pedagógusok Szakmai Szervezete, Keresztény Pedagó-

gus Társaság, Kollégiumi Szakmai és Érdekvédelmi Szövetség, MKE Könyvtáros-tanári Szervezet, Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete, Magyarországi Pedagógus Szaktanácsadók Egyesülete, valamint a Történelemtanárok Egylete által rendezett Konferencia egyetért az alábbiakban:

1. A NAT és a helyi tantervek mellett szükséges a többszintű kimeneti szabályozás.

2. Ne az alapműveltségi vizsga szabályozza az iskolaszervezetet. A kialakítandó többszintű vizsgarendszer vegye figyelembe a jelenlegi iskolaszervezetet.

3. Megfontolandó, összefüggésrendszerben megvizsgálendő, hogy a 8. évfolyam végén a korosztályi sajátosságokat is figyelembe véve, a NAT követelményei alapján országosan egységes mérés vagy záróvizsga legyen.

4. A 10. évfolyamot követő alapműveltségi vizsga a tankötelezettség teljesítésekor a közoktatási rendszerből kilépők, a szakmát tanulók részére a legfontosabb.

5. A vizsgakövetelmények a NAT teljes követelményére épüljenek; a továbbhaladás feltétele a minimum követelmény teljesítése. Legyen lehetőség a helyi követelmények megjelenítésére, értékelésre is.

6. Az alapműveltségi vizsga részletes követelményei kerüljenek kipróbálásra. Legyen mód a visszajelzésre és korrigálásra.

7. Az alapműveltségi vizsga tárgyi, személyi és technikai feltételeit központilag kell biztosítani.

8. Az alapműveltségi vizsga a vizsgázónak ne jelentsen nagyobb megterhelést, mint az érettségi vizsga.

9. Az alapműveltségi vizsgán a képességek mérésére és a közös követelmények értékelésére essék a hangsúly.

10. Az alapműveltségi vizsga első ismétlése is ingyenes legyen.

11. Meg kell vizsgálni a speciális szükségletű gyerekek és az alapműveltségi vizsga viszonyát. Úgy kell megszervezni a vizsgát, hogy (pl.: megfelelő szakember, szükséges eszközök használata révén) e diákok is teljesíthessék a követelményeket.

Budapest, 1997. március 9.

A Konferencia résztvevői

TKM az iskolákért

Hivatkozva a Nemzeti Alaptantervben az oktatás tartalmi és technikai feltételeit tartalmazó utasításra, a TKM Egyesület felhívja a tankönyvírók szíves figyelmét a következőkre:

A NAT-ban „Hon és népismeret” követelményei között kiemelt feladatként szerepel a következő:

„...minden tanuló ismerje meg néplünk kulturális örökségének jellemző sajátosságait, nemzeti kultúránk nagymúltú értékeit.”

A tanulás módszere és technikáinak fontos színtere és eszköze az *iskolai könyvtár*.

A közel 20 éve nagy népszerűségek örvendő Tájak-Korok-Múzeumok közművelődési mozgalom – konzultálva a mozgalomba bekapcsolódott pedagógusokkal – nemcsak a tanórán kívüli oktatást segíti. Játékos országjáró módszere, a megismerés személyes élménye – amelyet kiegészít a gyűjtés szenvedélye – felkelti a tanulók érdeklődését az elmélyültebb ismeretszerzésre, tehát közvetlenül is segíti a pedagógus munkáját. Kidolgozott és bevezetett játékközpontú rendszerét az általános iskoláknak ajánlják.

Az egyesület kiadásában megjelenő TKM Kiskönyvtári füzetek – egyre szépülő kivitelben – bemutatják az ország kulturális értékeit, a műemlékek, természetvédelmi területek, múzeumi kiállítások rövid, szakszerű leírásával. A tantárgyakhoz kapcsolódva (pl. történelem, művészettörténet, biológia stb.) pedagógusoknak, tanulóknak az általuk választott téma, tájegység anyagának a kiválasztásában, a kiskönyvtári katalógus témák szerinti bontása ad segítséget. Az eddig megjelent 539 féle kiskönyvtári füzetből idegen nyelven német és angol, esetenként francia és olasz nyelvű füzeteket is megjelentettek. Az oktatást segítené, ha az iskolai könyvtárakban e széles ismereteket nyújtó füzetssorozat, mind a pedagógusok, mind a tanulók részére hozzáférhető lenne.

Oktatáskutatók már készítették a TKM mozgalom és kiadványai valamint az iskola kapcsolata tárgyában elemzéseket, amelyet kívánságukra rendelkezésükre bocsát

a TKM Egyesület. Részletes ajánlásokkal mindenkor készséggel szolgálnak.

A Pont Kiadó új kötete

Marie-France Botte Jean-Paul Mari közreműködésével írta az Egy gyermek ára című könyvet, mely a *Gyermekevédelmi kiskönyvtár* című sorozatban jelent meg.

„Bevallom, nem akartam megírni ezt a könyvet. Újra átélni a mindennapokat, a bangkoki éjszakákat, felidézni a gyermekek sérüléseit és nyomorúságát, a bordélytulajdonosok brutalitását, a pedofilnek nyugodt cinizmusát, a kínai maffia fenyegetéseit... A borzalmat, az erőszakot, a félelmet. Nem, nem akartam még egyszer leszállni a pokolba. Mégis megettem, mert nem tudom elfelejteni Lao, Sonta és Patchara, a három kislány tekintetét, három gyermekét a sokezer közül, aki elraboltak, bezártak, megverték és megerőszakoltak Bangkok nyilvánosházaiban.

Ma Sonta és Patchara halott, mindketten az AIDS áldozatai, Lao kétségbeesetten küzd az egyre jobban elhatalmasodó kór ellen.

Ha nem beszélnék róluk, ha semmit sem mondanék arról, amit tudok, az olyan lenne, mintha az emléküket is veszni hagynám” – írja Marie-France Botte megrázó könyvében.

Mi az az APNE?

A címben megfogalmazott kérdést tették fel számunkra nyáron egyik szakmai rendezvényünkön. A válasz lehetne egyszerűen és tömören a mozaik szó kifejtése: *Alkotó Pedagógusok és Nevelőintézmények Egyesülete*. A rövidítésben szereplő szavak közül azonban az „Alkotó” és az „Egyesület” egyéni interpretációtól függően más-más tartalmat kaphat. Belső megközelítésből kezdjük talán az egyszerűbbel, az „Egyesület”-tel. Szervezetünk egyesület-

ként rövid múltra tekint vissza, hiszen 1995 januárjában történt a hivatalos bírósági bejegyzése. Működését azonban közel másfél évtizedes közös munkálkodás előzte meg. Alkotó Pedagógusok és Intézmények Munkaközösségeként (APIM) a nyolcvanas évek elején kezdte meg tevékenységét. Az egyesület, de jogelődje is azokat az iskolákat, kollégiumokat, óvodákat, szakmai szolgáltató intézeteket fogja (fogta) össze, amelyek a megengedő törvényi szabályozás megjelenése előtt felismerték az intézményi önállóság, önfejlesztés szükségességét. Olyan nevelőket, akik képesek és készek voltak belső önvizsgálat elvégzésére, rendszerszemléletű gondolkodásra, folyamatos – a pedagógiai gyakorlat tapasztalatait, a neveléstudományok eredményeit felhasználva – megújulásra.

Egyesületünk regionális jelleggel működik. Tagságának zömét Hajdú, Szabolcs, Szolnok és Borsod megye intézményei alkotják. De vannak partnereink Baranya, Békés és Pest megyében is. Körünk – annak ellenére, hogy nem végzünk tagtoborzást – folyamatosan bővül. A 28 intézményi tag mellett egyéni tagjaink száma 12 fő. Az egyéni tagok zömmel a környezetünkben működő pedagógusképző intézményekben (KLTE, BGYTKF, KFRTF) neveléstudományi tanszékének oktatóiból kerülnek ki, de vannak közöttük olyan érdeklődő kollégák is, akik egyéni önképzésük folyamatos fejlesztése érdekében csatlakoztak csoportunkhoz. Nem tartoznak tagjaink közé, de jó munkakapcsolatban állnak egyesületünkkel a régióban működő iskolaszövetségek.

Talán mélyebb magyarázatra szorul az „Alkotó” jelző, hiszen az alkotás szó a köznapi megközelítés szerint valamilyen termék létrehozását, megteremtését jelenti. A pedagógiában ezzel analóg szellemi – publikációs – produktumok létrejöttére gondolunk általában a fogalom kapcsán.

Egyesületünk esetében mást és többet is jelent a nevünkben is első helyre kiemelt, talán megkülönböztetésre is alkalmas kifejezés. E címszó alatt azokat a mára már hagyományossá váló rendezvényeinket, tevékenységeinket fogtuk össze,

amelyek az évek során összefonódtak az egyesülettel.

Melyek ezek?

Szervezetünk munkáját a tanév rendjének megfelelően évi ütemezés szerint végzi. Az adott időintervallumra tervezett programjaink egy-egy kiemelt – az egyesület tagsága által javasolt és elfogadott – közoktatási, szakmai probléma köré csoportosulnak. Az 1996/97-es tanévben a gyermeki jogok érvényesülésével, a tanulói önkormányzás jelenlegi helyzetével, a benne rejlő lehetőségekkel foglalkozunk. (Aktualitását az időközben megjelent Közoktatási Törvény módosítása is alátámasztotta.)

Rendezvényeink legegyszerűbb formája az ún. „Szakmai Nap”, amely lehetőséget ad egy-egy intézmény legeredményesebb tevékenységterületének bemutatására, az oda látogatóknak pedig alternatívák megismerésére, adaptációjára. Rangosabb eseménynek számítanak az „Iskolakonferenciák”, amelyeket évente két alkalommal szervezünk meg. Ez évben különös hangsúlyt kapott (illetve kap) ez a rendezvényünk, hiszen a XIX. Iskolakonferenciának (először egyesületünk történetében) a határon túli magyar pedagógus kollégáink Kárpátalján, Beregszászban adtak helyet, Kárpátaljai Első Nemzetközi Iskolakonferencia néven 1996. októberében.

A XX. Iskolakonferencia a kerek évforduló jegyében Miskolcon kerül megrendezésre, ahol az egyesület a konferenciák írásos történeti összegzésére is készül. Ez évben színesíti összejöveteleinket, hogy a téma fontossága miatt vezetőkn, pedagógusokon túl a gyermekképviselek is meghívást kapnak.

A nagy rendezvényeink során csak a kronológiai sorrend miatt került utolsó helyre a „Nyári Pedagógiai Tábor”, amelyet 1996. nyarán Szolnokon immár VI. alkalommal rendeztünk meg. A nyári összejövetel elsődleges célja a vezetők és pedagógusok felkészítése és felkészülése az elkövetkező tanév fő feladataira. Együttgondolkodás, tapasztalatcsere aktuális tennivalóinkról. (Nyári témánk volt: A NAT integratív műveltségblokkjainak megjelenése a helyi tantervekben.)

Pedagógiai táboraink sajátosságát azonban közel sem az együttgondolkodás adja. Büszkék vagyunk arra, hogy az egyre nehezedő gazdasági körülmények, sikertelen pályázatok ellenére is fel tudjuk vállalni a határon túlról (Szlovákia, Kárpátalja, Erdély) érkező kollegáink táborunkba történő fogadását, ellátását.

Az itt alakuló, formálódó kapcsolatokról, gondjainkról, problémáinkról szól a hamarosan megjelenő „Kiáltás és kézfogás” című kiadványunk.

E három hagyományos rendezvény mellett az 1995/96-os tanévben indítottuk el és ez évben is folytatjuk az ún. „Műhelybeszélgetések” című sorozatunkat. A hat témában, hat helyszínen folytatott szakmai konzultációk irányítói, egyetemi, főiskolai tanárok, elméletben jártas nevelők, pedagógusok. Ezek a fórumok nyitottak, az egyesület iskolánkívül változó összetételben és arányban részt vesznek a házigazda intézmény vonzáskörzetében működő más intézmények is.

A fenti rendezvények is hozzájárultak ahhoz, hogy mára rendszeressé vált egymás intézményeinek spontán látogatása.

Ez évben további terveink között szerepel egy olyan „Regionális Konferencia” megrendezése, amely elsősorban az egyesület talajából táplálkozó és kialakuló szellemi termékek bemutatását, közzétételét lenne hivatott betölteni. Az innovációs források feltárása és bemutatása (Fórum '97) legjobb hagyományainkat gazdagíthatja.

Az „Alkotó” jelző természetesen bennünket is kötelez publikációs tevékenységre, kiadványok megjelentetésére. Számunkra legfontosabbak az ún. „APNE-füzetek”, amelyek elsődlegesen belső terjesztésűek és a rendezvényeinken elhangzott előadások, vagy belső vizsgálódásokra épülő tanulmányok összességük.

Ebben az évben először jelentünk meg a „külső piacon” is egy olyan kiadvánnyal, amely az egyesület öt igazgató tagjának – a saját intézményében sikeresnek bizonyult – vezetői pályázatát teszi közzé, az Új Inst-

ruktor Pedagógiai Vezetőknek sorozatban. Az eddigi érdeklődés arra ösztönöz bennünket, hogy más publikációs munkánkat is felkínáljuk a szakma számára.

Belső alkotásnak minősíthető az is, hogy intézményeink többsége, már 8–10 évvel ezelőtt megkezdte pedagógiai programjának összeállítását, közzétételét. Ezek egyesületi szintű elemzése, feldolgozása gazdag tapasztalatot nyújtott a mára általánossá váló programalkotáshoz.

Az önfejlesztő munka eredményességét igazolják azok a helyi tantervek, foglalkozási tervek, amelyekkel óvodáink, iskoláink egy része dolgozik, melyeket egyesületen kívüli intézmények is adaptáltak. A KÖFA, KOMA és egyéb alapítványok által kiírt pályázatokon való sikeres szereplések is a színvonalas egyesületi munka talajáról táplálkoztak.

Külön öröm számunkra, hogy pedagógusaink ott vannak megyei, országos pedagógiai tanácskozások előadói között, csakúgy mint az APNE rendezvényein.

Az egyesületet hét fős vezetőség irányítja. Elnöke: *Petrikás Árpád* nyugalmazott egyetemi tanár. Székhelye és levelezési címe: Alkotó Pedagógusok és Nevelőintézmények Egyesülete 4090 Polgár, Zólyom út 14. tel: 06/52/391-440.

Legmagasabb döntési fóruma a taggyűlés.

Működésünkhöz az anyagi háttérrel az intézményi és az egyéni tagdíjak adják. Bevételeinket eddig két ízben pályázat útján is sikerült gyarapítani.

A mozaikszó értelmezéséből a pedagógus és a nevelőintézmény megnevezés aligha hiszem, hogy bárki számára is magyarázatra szorulna. Ha igen, azoknak idézem az egyesület tagjainak a címben feltett kérdésére adott válaszaiból a következő kivonatot: „Az APNE együttműködő intézmények – melyek önként csatlakoztak egymáshoz – újító, másként gondolkodó pedagógusok gyülekezete, akik keresik az önmaguk által megfogalmazott kérdésre a választ. Baráti, pedagógiai műhely.”

Kovács Istvánné